

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.910/2017/5.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Márki Zoltán, a tanács elnöke
Dr. Somogyi Gábor, előadó bíró
Dr. Székely Ákos, bíró

Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2017. november 28.
Az ügy tárgya: testi sértés büntette
Terhelt(ek): S. J.
Első fok: Zalaegerszegi Törvényszék, 3.B.38/2015/14., ítélet, tárgyalás,
2016. május 11.
Másodfok: Pécsi Ítéltábla, Bf.I.43/2016/4., ítélet, nyilvános ülés, 2017. március 8.

Az indítvány előterjesztője: a terhelt védője
Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a testi sértés büntette miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát elbírálva a Zalaegerszegi Törvényszék 3.B.38/2015/14. számú, valamint a Pécsi Ítéltábla Bf.I.43/2016/4. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

- [1] A Zalaegerszegi Törvényszék a 2016. május 11-én kelt 3.B.38/2015/14. számú ítéletével a terheltet testi sértés büntette [Btk. 164. § (1) és (8) bekezdés] miatt 2 évi szabadságvesztésre ítélte, melynek végrehajtását 2 évi próbaidőre felfüggesztette, valamint akként rendelkezett, hogy azt - végrehajtásának elrendelése esetén - börtönben kell végrehajtani, és abból a terhelt legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követően bocsátható feltételes szabadságra.
- [2] A terhelt és védőjének fellebbezése alapján eljárva a Pécsi Ítéltábla a 2017. március 8-án kihirdetett Bf.I.43/2016/4. számú ítéletében a terhelt cselekményének minősítését a Btk. 164. § (1) bekezdésére és (8) bekezdés I. fordulatra pontosította; egyebekben azonban az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege szerint a terhelt 2015. március 10-én vagyonörként dolgozott az autóbusz-állomáson. A terhelt 22 óra 15 perc körüli időben az ittas állapotban lévő sértettet többször felszólította a váróterem elhagyására, aki ezt követően a távozott.

A terhelt ezután bezárta a váróterem ajtaját, majd elindult az autóbusz-állomással szemben lévő, taxisok számára kijelölt várakozóhelyre, amikor észlelte, hogy a sértett a buszállomás felé tart. A terhelt a sértett felé indult, majd - miközben felszólította, hogy ne térjen vissza az állomás területére - a kereszteződésnél találkoztak egymással. Testközelbe kerültek, a sértett felemelte karjait és a terhelt felé gesztikulált, mire a terhelt a vele szemben álló sértett fejét előbb a jobb, majd a bal karjával olyan erővel megütötte, hogy a sértett az ütésektől hanyatt esett, és fejének bal felével védekezés nélkül az úttest betonjának csapódott. A sértett eszméletlen állapotba került, feje vérezni kezdett. A terhelt ezt észelve a sértettet felültette, és ülő helyzetben megtartotta, majd egy közelben várakozó taxist megkért, hogy hívja a mentőket.

- [4] A sértett a bántalmazás következtében a hajas fejbőr bal oldali fali tájék hámfosztását, a bal oldali halánték-fal-nyakszirtcsontok elmozdulással járó, fedett jellegű töréseit, emiatt a koponya-alap bal oldali tájékára ráterjedt következményes, a bal oldali fülből agyvízcsorgást, a bal oldali koponyacsont-törések vetületében keményburok feletti vérzést, traumás pókháló-hártya alatti vérzést, a jobb oldal nagyagyfélteke homlok- és halántéklebenyében agyzúzódást szenvedett el, melyek 8 napon túl gyógyuló, súlyos, közvetlen életveszélyes sérülések, gyógytartamuk 8-12 hétre tehető.
- [5] A sértett koponyacsont-törései, az agyzúzódás és a traumás koponyaűri vérzés egy rendbeli, a fej bal oldalát ért, legalább közepes erejű direkt, tompa erőbehatástól származnak. Az elszenvedett sérülések kapcsán a sértettnél fennállt a halálos eredmény reális lehetősége is, annak elmaradása a terhelt azon magatartására vezethető vissza, hogy azonnal intézkedett a mentőszolgálat értesítése érdekében, és így a szakszerű és célirányos egészségügyi ellátás idejében megkezdődött.

II.

- [6] A jogerős ítélet ellen a terhelt védője a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontját megjelölve terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, valójában azonban - elsődlegesen büntethetőséget kizáró ok miatt, másodlagosan bizonyítottság hiányában - a terhelt felmentését kérte.
- [7] Indokául kifejtette, hogy a másodfokú határozat indokolásának az indítványban megjelölt - a jogos védelem megállapíthatóságának hiányát indokoló - részei túlmutatnak a bírói függetlenség és a szabad mérlegelés körén, mert a tényeken, bizonyítékokon felül áll. A 4/2013. BJE jogegységi határozat szerint a közvetlenül fenyegető támadás önmagában megalapozza az azzal szembeni jogszerű védekezés lehetőségét. Közvetlenül fenyegető a támadás akkor, ha megkezdésétől azonnal vagy igen rövid időn belül reálisan tartani lehet. Jelen esetben a terhelt valóban kilépett a sértett elé, de addigra a sértett már méterekre megközelítette a buszállomást, ahol egyáltalán nem tartózkodhatott volna. A kamerafelvételen látszik, hogy elsőként a sértett lendítette a fehér táskáját a terhelt felé, tehát az nem akadályozta a támadásban, sőt a sértett támadt elsőként. A támadás éjszaka történt, azt pedig senki nem tudta, hogy mi lehet a sértett táskájában, vagy akár a kezében.
- [8] Nincs bizonyíték arra, hogy a sértett elesése a terhelt ütésének következménye, azt egyensúly-vesztés is okozhatta. Azonban, ha a terhelt okozta is a sértett sérülését, a jogos védelmi helyzet megállapítását nem lehetett volna mellőzni. Nem foglalkozott a bíróság a vélt jogos védelem lehetőségével sem, pedig a terhelt - mivel munkaköre folytán naponta érték atrocitások, és aznap már többször is találkozott a sértettel - alappal tarthatott a támadásától. Hivatkozott a védő a Be. 4. § (2) bekezdésére is.
- [9] A Legfőbb Ügyészség a BF.922/2017. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt törvényben kizártnak tartotta, és annak elutasítására tett indítványt.
- [10] Álláspontja szerint az indítvány a jogerős ítéletben megállapított tényállással szemben állítja, hogy nem a terhelt ment a sértett felé, azt, hogy a sértett karja lendült elsőként a terhelt felé, valamint, hogy a sértett támadta a terheltet, és nem fordítva. Ugyancsak a jogerős ítéleti tényállással szemben hivatkozik arra, hogy a a sértett elesését egyensúly-vesztés is okozhatta. A Be. 423. § (1) bekezdése

alapján irányadó tényállás azonban rögzíti, hogy a terhelt indult a sértett felé, és amikor testközelben a sértett gesztikulált, a sértett fejét előbb a jobb, majd a bal karjával megütötte. Ezért az irányadó tényállásból jogos védelmi helyzetre következtetni nem lehet.

III.

- [11] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata szerint tanácsülésen bírálta el.
- [12] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [13] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős ítélettel szembeni jogi - és nem pedig ténybeli - kifogás lehetőségét biztosítja. E jogorvoslati mód kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés a)-g) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető. A felülvizsgálati indítvány elbírálása során a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ami a felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható [Be. 423. § (1) bekezdés]; a felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak sincs helye [Be. 388. § (2) bekezdés, Be. 419. § (1) bekezdés].
- [14] A felülvizsgálat okaként a védő a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontját jelölte meg. E törvényhely szerint a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak, illetve a büntetés végrehajtását a Btk. 86. § (1) bekezdésében foglalt kizáró ok ellenére függesztették fel [Be. 416. § (1) bekezdés b) pont].
- [15] Ugyanakkor jelen esetben az indítvány erre vonatkozó kifogást nem tartalmaz. Ellenben az indítvány hivatkozik arra, miszerint a jogerős ítéletben a terhelt elítélésére büntethetőséget kizáró ok ellenében került sor, ami pedig a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában írt felülvizsgálati oknak megfelelő, mert azt kifogásolja, hogy a bíróság jogerős ítéletében a terhelt bűnösségét a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt állapította meg. Felülvizsgálatnak tehát e törvényhely alapján van helye.
- [16] Kétségtelen ugyanakkor az is, hogy a védő indítványában hivatkozott olyan tényekre, amelyek a tényállásban nem, vagy eltérően szerepelnek. Az indítvány szerint a sértett ment a terhelt felé, és a sértett keze lendült a terhelt felé elsőként, ezzel szemben az irányadó tényállás mindkét védői állításnak éppen az ellenkezőjét tartalmazza. Ez azonban nem azt jelenti, hogy az indítványban foglalt jogkérdés - a jogos védelmi vagy vélt jogos védelmi helyzet fennállása - ne lenne elbírálnak; azt azonban a Be. 423. § (1) bekezdése szerint irányadó tényállás alapulvételével, az attól eltérő ténybeli hivatkozások figyelmen kívül hagyásával kell elvégezni.
- [17] Ezért a Kúria - az ügyészi átiratban foglaltaktól eltérően - az indítványt érdemben elbírálnak tartotta.
- [18] Ennek során előrebocsátja, a jogos védelem nem belső gondolat, hanem külső magatartás. Ezért a támadó magatartás elsőbbsége perdöntő.
- [19] A jogerős ítéleti tényállás e körben három releváns megállapítást tartalmaz:
 - a terhelt a sértett felé indult,
 - testközelbe érven a sértett felemelte karjait, és a terhelt felé gesztikulált,
 - ezt követően a terhelt a vele szemben álló sértett fejét előbb a jobb, majd a bal karjával megütötte.
- [20] E ténymegállapítások közül az első kettő önmagában büntetőjogilag közömbös magatartást ír le. Azzal, hogy a terhelt a sértett felé indult, nem vesztette el az - esetleges - jogos védelemhez való jogát, hiszen ez önmagában még sem támadásnak, sem a támadás kiprovokálásának, sem kihívásnak nem tekinthető. Ugyancsak közömbös viszont a felemelt karral való gesztikulálás, mert az sem értékelhető támadásként, és önmagában a támadás közvetlenül fenyegető veszélyét sem hordozza magában.
- [21] A harmadik mozzanat - a sértettnek a terhelt általi kétszeri megütése - azonban kétségkívül erőszak,

személy elleni támadás, amit ekként a sértett részéről támadás, vagy támadással való közvetlen fenyegetés nem előzött meg. A sértett megütésével a teljes eseménysor folyamán a terhelt szegett első ízben büntetőjogi tilalmat, és valószínűleg meg elsőként büntetőjogilag tényállásszerű magatartást.

- [22] Rámutat a Kúria arra is, hogy az ún. „szituációs jogos védelem” szabályai azt mondják ki, miszerint a jogtalan támadást úgy kell tekinteni, mintha az a védekező életének kioltására is irányult volna. Azonban a Btk. 22. § (2) bekezdése is kifejezetten jogtalan támadásról szól, és éppen ebből, a hivatkozott törvényhely (1) bekezdésének rendelkezésével azonos szóhasználatból következik, hogy a jogos védelemnek e kiemelt és megdönthetetlen vélelemmel összekapcsolt esetei is kivétel nélkül feltételezik a jogtalan támadás megvalósulását. E fogalommal kapcsolatban tehát mindazt vizsgálni kell, amely a 22. § (1) bekezdése során sem mellőzhető. A jogtalan támadás rendszerinti erőszakossága és az elhárítás kényszerűsége ezekben az esetekben is előfeltétele a védekezés jogszerűségének (4/2013. BJE jogegységi határozat 2. pont).
- [23] Jogtalan támadás hiányában azonban a jogos védelmi helyzet kérdése fel sem merülhet, annak ellenére, hogy az elkövetés éjszaka történt, ami a Btk. 22. § (2) bekezdés a) pont aa) alpontjában meghatározott szituációs jogos védelmi helyzet. Jelen esetben erről van szó; a sértett részéről nincs jogtalan támadás.
- [24] A tényállás tehát olyan körülményt nem tartalmaz, ami - jogtalan támadás vagy annak közvetlenül fenyegető veszélye miatt - akár a terhelt jogos védelmi helyzetét, akár a terhelt arra vonatkozó téves tudatát (ami valójában tévedés, és a Btk. 20. §-a alapján büntethetőséget kizáró ok) ténybelileg megalapozná. A felülvizsgálati eljárásban tévedésre mint büntethetőséget kizáró okra hivatkozni csak akkor lehet, ha az irányadó tényállás tartalmaz olyan ténybeli körülményeket, amelyek alkalmat adhatnak ilyen jogkövetkeztetés levonására (BH 2011.183.), és valamely büntethetőséget kizáró ok hiányára vont következtetés helyessége is kizárólag az irányadó tények alapulvételével vitatható (EBH 2011.2395.). Az irányadó tényállás alapján a terhelt javára sem vélt, sem valós jogos védelmi helyzet nem állt fenn.
- [25] Az indítvány azon részében, amelyben a bíróság által megállapított tényállást, a bizonyítékok bírói mérlegelését támadja, a felülvizsgálat - amint arra a Kúria már utalt - a Be. 423. § (1) bekezdésére tekintettel törvényben kizárt. Így kizárt a felülvizsgálat arra alapítva is, miszerint nem bizonyított, hogy a sértett elesését a terhelt ütései okozták. A bíróság jogerős ítéletében ugyanis tényként állapította meg, hogy a sértett az ütésektől esett hanyatt (elsőfokú ítélet 2. oldal első bekezdés utolsó mondata); e ténymegállapítás a felülvizsgálati eljárásban nem tehető vitássá.
- [26] Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. § (5) bekezdésében írtaknak megfelelően köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt és a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

IV.

- [27] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdés b) pontja zárja ki.
- [28] A Be. 418. § (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdés e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. § (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételt előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2017. november 28.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Székely Ákos s.k. bíró

Kiadmány hitelül:

bíróági ügyintéző